

Quæritur 1° an mulieres quæ hactenus non nisi mortuos habuerunt liberos, debitum nihilominus reddere aut petere possint.

R. Sanchez, l. 7, disp. 102, n° 8, S. Ligorius, l. 6, n° 953, et multi alii dicunt mulierem non peccare reddendo, nec petendo; nam 1° rem in se licitam, ad quam jus habet, facit; mors autem foetus per accidens evenit et ideò non potest imputari; 2° melius est hominem cum peccato originali existere, quàm non esse, ut longius probare conatur Sanchez; 3° quia nunquam accidit ut mulier, post multos abortus, feliciter pariat.

Sylvius verò, t. 4, p. 718, Billuart, t. 19, p. 396, Bailly, etc.; dicunt mulierem nec petere nec reddere posse, ubi moraliter certum est prolem venire vivam nequire; tunc quippè legitimus et propriè dictus matrimonii finis obtineri non potest: hæc opinio sic restricta probabilior in se nobis videretur et sola tenenda. Non dicunt tamen auctores citati, peccatum esse mortale; nec id definire audeamus.

Nunc verò contendunt medici numquam moraliter esse certum mulierem edere non posse prolem viventem. Sic ergo evanescit difficultas.

Quæritur 2° an mulier quæ ex iudicio medicorum parere non potest absque manifesto aut saltem valdè probabili vitæ periculo, debitum marito instantè petenti reddere teneatur.

R. Jam probavimus virum in eo casu quamcumque ob causam debitum petere non posse; ergo similiter nec uxor reddere potest, quia

dominium vitæ suæ non habet. Sed peccatum non est mortale, nisi periculum sit manifestum.

CAPUT SECUNDUM.

DE USU CONJUGII.

In eo capite examinandum est, 1° quandònam peccent conjuges in usu matrimonii, et 2° quid sentiendum sit de tactibus inter conjuges.

ARTICULUS PRIMUS.

Quandònam peccent conjuges in usu matrimonii.

1° Mortaliter peccant conjuges non solum quandò habent copulam extra vas naturale, sed etiam quandò copulam in vas indebitum inchoant, cum intentione in vas naturale eam consummandi; medium quippè eligunt omninò improportionatum; et actio ista, cum ad effusionem extra vas tendat ex se, nihil aliud est quàm sodomia inchoata. Sic Sanchez, l. 9, disp. 17, n° 4, S. Ligorius, l. 6, n° 916, et multi apud eos.

2° Si non servetur situs naturalis et grave sit periculum effundendi semen extra vas, peccatum est mortale, juxta omnes, tum in petendo, tum in reddendo: ratio patet. At, secluso tali periculo, debitum sic petere aut reddere absque necessitate, peccatum est duntaxat veniale;

quia talis inversio non est essentialis, nec generationi obstat. Severè tamen increpanda est, maximè si vir, more pecudum, à tergo, ob majorem delectationem, accedat vel si succumbat: nam talis inversio ordinis sæpè est signum concupiscentiæ mortaliter malæ in eo cui modi ordinarii non sufficiunt.

Positâ verò necessitate sic agendi, v. g., ob graviditatem, vel quia corpus alium situm non patitur, nullum erit peccatum, modò probabile non adsit periculum effusionis extra vas.

3º Mortaliter peccant conjuges, si actus valde turpes et honestati naturali graviter repugnantes, præsertim eos qui ad copulam in vase indebito ordinantur, exerceant; v. g., si mulier membrum viri in os suscipiat, etc.; nunquàm enim status conjugalis infamias hujusmodi cohonestare potest.

4º Peccatum est mortale si conjuges generationem impediunt, v. g., si vir semen extra vas effundat, ut diximus, si completè non seminet, si mulier semen ejiciat, vel ejicere conetur, si passivam se teneat, ut conceptionem impediatur, etc.

S. Antoninus, *Sanchez*, et multi alii apud *S. Ligorium*, l. 6, nº 918, dicunt peccatum non esse mortale si, ante seminationem, vir de consensu mulieris se retrahat, v. g., ne proles nascatur, modò absit periculum pollutionis in utroque conjugue. Verùm Navarrus, *Sylvester*, *Ledesma*, *Azor* et plures alii meritò censent peccatum esse mortale, tum quia semper est periculum pollutionis in viro, tum quia gra-

viter est contra naturam copulam sic relinquere imperfectam. Secunda hæc opinio sola sequenda est in praxi.

5º Mortaliter peccant, si copulam habeant cum gravi periculo abortus, etiamsi foetus non esset animatus, vel cum notabili detrimento valetudinis prolis, petentis aut reddentis; patet ex superiùs jam dictis: tunc enim gravis est naturæ inversio.

6º Mortaliter adhuc peccant conjuges, si in usu conjugii adulterinum habeant affectum, id est, si aliam personam, sibi præsentem esse fingant, et in cogitatione commercii cum illâ habiti, voluntariè delectentur. Item si copulam ex fine mortaliter malo exerceant, v. g., si vir debitum petat aut reddat ex desiderio quòd uxor difficultate pariendi moriatur.

7º Copula est peccatum mortale si habeatur in loco sacro, etiam tempore belli, ob reverentiam ei debitam, et ob legem Ecclesiæ eam prohibentis; sponsi enim aliis mediis necessitati suæ subvenire possunt.

8º Peccant adhuc mortaliter conjuges, si copulam coram aliis exerceant, ob grave scandalum: caveant igitur ne in eodem cubiculo alii lectum suum habeant. Pauperes et rustici quibus sæpè unicum suppetit cubiculum pro ipsis, pueris et famulis, cautè sibi diu noctuque invigilent, ne juribus suis utendo, occasionem ruinæ aliis præbeant. Heu! quot famulæ, quot pueri in tenerâ ætate moribus jam sunt perditæ, et depravationem suam incautis debent conjugibus!

ARTICULUS SECUNDUS.

De tactibus inter conjuges.

1° Tactus ad legitimam copulam ordinati, secluso periculo pollutionis exerciti, procul dubio sunt liciti; sunt enim velut accessoria copulæ: licitâ igitur copulâ, illiciti esse non debent. Si tamen ob majorem delectationem fierent, licet ad copulam tenderent, peccata essent venialia, propter finem venialiter malum. Si verò graviter forent rectæ rationi repugnantes, quamvis ad copulam directi, ut admovere genitalia ad vas indebitum, peccata essent mortalia; conjuges enim christiani agere non debent *sicut equus et mulus quibus non est intellectus* (Ps. 31, 11): sed *sciat unusquisque vas suum possidere in sanctificatione et honore, non in passione desiderii, sicut et gentes quæ ignorant Deum* (I ad Thess. 4, 4).

2° Tactus inter conjuges, cum proximo periculo pollutionis exerciti, sunt peccata mortalia: pollutio enim non magis licita est conjugatis quàm solutis, nec igitur periculum pollutionis voluntarium magis excusari potest. Amplexus verò, aliique tactus non turpes, qui ad fovendum mutuam amorem exerceri solent inter conjuges, si periculum pollutionis non inducant, minimè sunt peccata; permittuntur inter solutos ob justam causam, etiam cum aliquo pollutionis periculo; ergo à fortiori inter conjuges; causa autem mutui amoris fovendi

esset sufficiens ad excusandum leve periculum, si existeret; ergo, etc.

3° An tactus graviter turpes, inter conjugatos, secluso proximo pollutionis periculo, sint peccata mortalia, an verò venialia, disputant inter se doctores.

S. Antoninus, Sylvester, Comitulus et multi alii apud Sanchez, l. 9, disp. 44, asserunt hujusmodi tactus et aspectus tot esse peccata mortalia, si absque intentione ad copulam perveniendi exerceantur; tunc enim non tendunt ad copulam, quæ excluditur; ergo ad pollutionem quæ essentialiter mala est.

Sanchez verò, l. 9, disp. 44, n° 11 et 12, S. Ligorius, l. 6, n° 932, et communiùs alii, contendunt hujus generis tactus et aspectus, secluso, ut supra, proximo pollutionis periculo, peccatum veniale non excedere, etiamsi ad actum conjugalem non referantur: tales quippè actus ex naturâ suâ non sunt peccata inter conjuges, cum licitè fieri possint ad copulam; si ergo ad copulam non dirigantur, carent legitimo fine, ac proindè sunt saltem peccata venialia; sed peccatum veniale non excedunt, ubi grave periculum pollutionis non existit.

Posterior hæc sententia multò probabilior nobis videtur. Attamen conjuges sic agentes communiter seriò increpandi sunt in praxi, præsertim si spiritus genitales graviter moveantur, quia rarò tunc abest periculum pollutionis. Ità P. Antoine et Collet. Non ideò habendi sunt ut rei peccati mortalis,

dùm asserunt bonâ fide sensus suos non commoveri, aut probabile periculum pollutionis abesse, quod non rarò accidit in conjugibus venereis à longo tempore assuefactis. Saltem damnare nollemus piam uxorem quæ ex timiditate, ex metu alicujus mali, vel ex causâ servandæ pacis, tales in se permittit tactus, asserens non exurgere motus in se, vel illos esse leves.

Turpiloquia inter virum et uxorem tantùm, peccata mortalia non sunt, nisi grave periculum pollutionis inducant, quod rarum est; ideo confessarii ea parum curare debent.

4° Sanchez, l. 9, disp. 44, n° 15, et plures apud ipsum dicunt conjugem qui in absentia alterius libidinosè seipsum tangit vel aspicit, sine periculo pollutionis, venialiter tantùm peccare, quia hi actus sunt secundarii, et tendunt ad actum principalem per se licitum, videlicet ad copulam, et tantummodò debito fine carent. Idem censendum esse arbitrantur de delectatione perceptâ in actu conjugii sibi exhibito ut præsentî.

Verùm alii multò communiùs, v. g., Layman, Diana, Sporer, Vasquez, S. Ligorius, etc., nimie severitatis non suspecti, tenent ut probabilius peccatum esse mortale, tum quia sponsus non habet jus in proprium corpus, nisi per accidens et in ordine ad copulam, tum quia istiusmodi tactus, si fiant morosè et cum spirituum commotione, ad pollutionem tendunt, et cum proximo ejus periculo connectuntur.

tales, quando sensus notabiliter commovent: secus verò, solummodò veniales nobis videntur.

Cùm delectatio in actu conjugii habito vel habendo in commotionem spirituum minùs influat, sæpè illam à mortali excusandam esse arbitramur: delectatio rei licitæ graviter mala esse non potest: at copula licita est conjugatis; ergo in illâ habitâ, vel habendâ, vel ut præsentî exhibitâ delectari, secluso proximo pollutionis periculo, non est peccatum mortale. Undè S. Thomas, de malo, q. 12, art. 2, ad 17^m: *Sicut carnalis commixtio non est peccatum mortale conjugato, non potest esse gravius peccatum consensus in delectationem quàm consensus in actum*, id est, sicut exercere actum conjugalem ob solam delectationem, esset solummodò peccatum veniale, ita et in eo representato sibi delectari. Peccatum igitur mortale esse non potest nisi ratione periculi, quod quidem adesse censetur, si *delectatio habeatur, non solum cum commotione spirituum, sed etiam cum titillatione seu voluptate venerèd*, inquit S. Ligorius, l. 6, n° 937.

Hæc præcipua sunt peccata quibus sanctitas matrimonii commaculâri solet: sæpè Deus ea plectit, etiam in præsentî vitâ, extinctione familiæ, prole male morigeratâ, morte improvisâ, aliisve calamitatibus. Multùm igitur errant conjuges qui putant omnia in usu conjugii sibi licita esse; innumera facilè committunt peccata ex se mortalia, quæ confessario non aperiunt, et in quibus putrescunt. Hinc augustissimus Delphinus, pater Ludovici XVI, Ludovici XVIII

et Caroli X, meritò aiebat castitatem conjugalem perfectà continentiam esse difficiliorem.

CAPUT TERTIUM.

DE AGENDI RATIONE CONFESSARII ERGA CONJUGATOS.

Quilibet confessarius, et maximè parochus, sedulò penset, quantà scientiam indigeat ut licita ab illicitis secernat, quantà sanctitate ut sordes aliorum audiendo, se non inquinat, quantà prudentiam ut non interroget, nisi quando et quomodo decet, ne poenitentes ab illicitis retrahens, eos doceat delicta quæ huc usque feliciter ignoraverant. Duo hinc reperiuntur scopuli æqualiter declinandi, videlicet, imprudentia, quæ curiositatem et verborum intemperantiam redolet, et nimia conscientie timiditas, quæ ne plus dicat, nihil dicit. Aliquando prudenter tacetur, si nempe poenitens in bonâ fide versetur, et ex monitione nulla prævideatur emendatio: sed bona fides à peccato excusans non præsumenda est circa plurima puncta, v. g., si agatur de sodomitâ, de tactibus, aliisve infamiis rectæ rationi omninò repugnantibus.

1° Confessarii monere debent sponso, ante matrimonium, de obligationibus status quem amplectuntur, dicentes, v. g.: multi conjuges falsò arbitrantur omnia sibi licita esse, agunt sicut equus et mulus, multa committunt peccata, sæpè graves plagas super se aut super familiam suam accersunt in hac vitâ, et in æter-

num miserabiliter pereunt: cave igitur ne sic agas, et ne sanctitatem divini hujus sacramenti commacules. Scito hæc sola conjugibus esse licita quæ ad habendam prolem necessaria sunt. Nihil ampliùs nunc tibi dicere volo; si quædam dubia tibi superveniant, ea mihi vel alteri confessario prudenti ne omittas aperire.

Generalia hæc monita ante matrimonii consummationem sufficere nobis videntur; si enim confessarius plura diceret, juniores sponso quæ castè semper vixerunt, forsitan scandalizaret, eorum phantasiam turbaret, et vehementes carnis stimulos in eis excitaret. Curet ut brevî tempore post matrimonium contractum ad sacrum tribunal redeant, et tunc convenientius eos docebit regulas superius expositas circa obligationem debitum reddendi, circa tempus petitionis et redditionis, circa menstruum, puerperium, graviditatem, etc.; sed semper cautè, castè, paucis verbis; imò sæpè tutius est nihil dicere, nisi juxta interrogationem à poenitente factam.

2° Experiencia constat multos conjugatos peccata in usu conjugii admissa non declarare, nisi interrogentur: confessarius autem eos sic interrogare potest, circa ea quæ inter conjuges permittuntur: Habesne aliquid contra conscientiam tuam? si dicat se nihil habere, et satis instructus ac timoratus appareat, non necesse erit ulterius progredi. Si verò sit rudis aut sinceritas ejus suspecta videatur, insistere debet confessarius; inquiret an debitum compartii suæ denegaverit: si has voces non intelligeret,